

D06 Vzpomínka na tatínka

Před 100 lety, ve čtvrtek 22. května 1913, se ve Valašském Meziříčí narodil náš tatínek PhDr. Jaroslav Nečas, literární historik, básník a spisovatel. S literaturou žil po celý život. Již během středoškolského studia spolu se svým spolužákem a přítelem Lubomírem Balcarem, pozdějším strašnickým farářem, od jehož narození uplynulo 100 let letos v lednu, redigoval a vydával literární revui brněnské evangelické mládeže Úsměv. Jeho literární mládí nám mohou připomenout následující řádky:

Vidění

(1932)

Jednoho dne se vzbouří Sodoma
Gomorra i Jerusalém
a Kristus půjde po ulicích
na Rudém moři poplují dvě písmena
dvě písmena
dvě slova a vyryjí na ústa kamenná
dvě slova
smrt a láska

Pro křesťanského publicistu bylo v komunistických dobách málo příležitostí. Tatínek se snažil své zkušenosti využít jako člen redakční rady Kalicha. Snad nejvíce vděčných čtenářů našly jeho křesťansky laděné fejetony, které vycházely v deníku Lidová demokracie. Věříme, že mají co říci i téměř čtvrt století po autorově smrti, a tak si aspoň {jeden | dva | tři} připomeňme.

Síla úsměvu

(Lidová demokracie 9. června 1969)

Jsou na světě hodnoty, které se dají měřit a vážit, a jsou jiné, jež denně zasahují do našeho života a vlastně do osudů pomalu všech lidí na světě, a přece jejich cenu nelze žádným z běžných měřidel stanovit. K těm druhým patří lidský úsměv. Úsměv dítěte, které tímto způsobem vyjadřuje fyzickou spokojenost, radostný údiv, lásku k druhým. Úsměv, který je prvním výrazem optimismu a vyslovením víry, že všechno kolem je čisté, spravedlivé, dobré. Úsměv, který tolikrát dovede narovnat a uhladit starostlivě zamračené čelo matčino, úsměv, jenž vítězí a odzbrojuje. Nebo úsměv dospělých, který tak často prozrazuje povahu, bývá dešifračním klíčem charakteru a

účinně pomáhá otvírat srdce druhých. Úsměv jako bezpečný signál k navázání všech světlých citových vztahů, lásky a přátelství především. Úsměv žen jako osvědčený prostředek pro uchování krásy, pro stabilitu osobního kouzla a půvabu až do nejpozdnějších let. Lék, který nic nestojí a nikdy nezklame. Široký, upřímný a chlapský úsměv Franka Bormana, jímž si získal sympatie na celé zeměkouli neméně než svým výkonem hrdinného a inteligentního kosmonauta. Úsměv a smích, který sblíží všechny lidi dobré vůle a který může být i přesně zasahující a leckdy už poslední a jednou jedinou zbraní slabých proti mocným. Úsměv, jenž konejší, posiluje a vysvobozuje, když člověku už už hrozí utonutí v těžkých vlnách trampot. Úsměv jako cesta člověka k člověku, úsměv jako pomoc, jako podání ruky. Možná, kdybychom si tohle denně uvědomovali, bylo by nám na světě o kus štěstí líp.

Opožděný dík

Nedělní vlak z Hradce Králové do Prahy. Lidé se vrací z víkendu, z dovolené. Podle hovoru, zaslechnutého v nejbližším sousedství, je zřejmé, že všichni znají trať, kterou projíždějí. Jako dobrý duch však co chvíli prochází vagónem vzhledná a upravená průvodčí. "Příští stanice Chlumeck nad Cidlinou." Za chvíli: "Následuje Velký Osek. Podobně ohlásí Poděbrady, Nymburk, Lysou nad Labem. Zůstane po ní vždycky přijatelný drobet jemného parfému a hlavně takový teplý dojem, jako by vám pokaždé podávala ruku. Celá cesta uplývá v bezpečném vědomí, že se o vás někdo stará, a ten hřejivý pocit je ještě posílen skutečností, že v projevu té černošské paní není nic úředního, nic stroze neosobního. Jako by se aspoň ždíbíček jejího sympatického hlasu dával každému s vás. "Cestující, kteří vystupují ve Mstěticích at' dají pozor, je tam rozkopané kolejiště!" To už se lidé ohlížejí po průvodčí jako po zázraku. A když vlak vyjíždí z Libně, proběhne tento anděl strážce v modré uniformě vagónem snad už po desáté: "Následuje Praha-Těšnov, tam naše trať končí. Přeji vám dobrý večer a - na shledanou!" Přiznám se, že jsem stačil chudě a mdlé odpovědět jen na poslední dvě slova, ačkoli jsem toho měl na srdci víc. Hlavně jsem chtěl poděkovat. Za sebe i za ty druhé. A nemohl bych dobře spát, kdybych ten dluh nesplatil třeba touto cestou. A kdybych k díku nepřidal alespoň zrníčko víry, že takových žen i mužů v modrém snad už máme, můžeme mít a budeme mít víc.

V katedrále a v kostelích

Nevím, kolik katedrál má celý Wales, ale vím o katedrále, která stojí v starém severovelšském Bangoru, v městě jinak moderním a vyšňořeném, v městě, které má asi tolik lidí jako Valašské Meziříčí, ale i universitu, půl tuctu dobrých hotelů, je svlažováno teplými proudy oceánu a na hory Snowdonie je, co bys kamenem dohodil. Při prvním, a možná i při druhém okusu města se nedá poznat, že jde o sídliště úctyhodně starobylé, že je znal už Giraldus Cambrensis či Gerald the Welshman,

historik, zeměpisec, etik a teolog, právník, přírodopisec a básník, zakladatel srovnávací jazykovědy a ovšem hlavně též autor nejstaršího velšského cestopisu *Itinerarium Cambriae*, napsaného už koncem dvanáctého století. Všestranný učenec, který psal, četl a hovořil v osmi jazycích, doprovázel v těch časech arcibiskupa Baldwina. Podle toho, že mířili do Bangoru, a také podle mnoha zmínek ve vzpomenutém díle lze soudit, že město bylo jedním z církevních ohnisek Walesu. Přibližně tehdy položili zbožní Walesané základní kámen ke gotické katedrále, kterou zbudovali uprostřed města, poblíž velké křižovatky cest, odkud dnes ubíhají šedivé a pevné asfaltové silnice k ostrovu Anglesey, Caernarvonu a Chesteru. Dali katedrále, což jejího bylo a je: mohutnou klenbu a širokou věž, jejíž strmá výška jako by se měla dotýkat samých nebes. Ale jako na tolika jiných místech, ani v Bangoru nebyla věž dostavěna až tam, kde měla být. Zůstala nízká, jakoby useknutá, a nad obrovské okno v její dolní části přibýlo jen ozdobné cimbuří a čtyři miniaturní vížky na každém rohu. Dodnes zůstal téměř nepoškozen trochu skromný portál a rozměrná okna, jimiž zvenčí pronikají štědré paprsky slunce a dopadají na majestátní šedí staletých sloupů, podpírajících klenbu. Ještě před několika málo desítkami let byla tato stará a vzácná památka ve stavu, který vzbuzoval nejvážnější obavy o její budoucnost. Bylo třeba dlouholeté obětavosti a navíc ty liknavé ve všech možných institucích měsíce přesvědčovat, že záchrana této anglikánské katedrály je možná a nutná. Opravy byly provedeny a informační tabule u chrámu dnes po anglickém způsobu hlásá, kolik liber bylo nutno vynaložit, aby se památka zase zaskvěla v plné parádě.

Mnohem nenápadnější je kostel presbyterní církve v horní části města. Je to prostředí, které svým zařízením a celou atmosférou víc než pak vlastním bohoslužebným obřadem připomíná evangelické chrámy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Na Velký pátek se tu koná shromáždění s podstatně rozšířeným pořadem, v němž není zapomínáno ani na malé kázáníčko pro děti a v jehož závěru se vysluhuje Večeře Páně. Každoroční mimořádně veliká účast věřících způsobuje, že víno se nepodává v kalichu, ale v malinkých číškách, jež roznášejí na zvlášť k tomu upravených podnosech starší sboru a podávají je do hustě obsazených řad. Je nevšední, že v nádobách není víno, ale švestková šťáva, neboť presbyteriáni jsou zároveň odhodlanými stoupenci abstinence.

V řadě bangorských kostelů a církevních shromaždišť zaujme i takové, k nimž patrně nikdy nebyl položen základní kámen, které nemají ani věže, ani zdobená okna, ani portály a vyvýšené oltáře a jež se mohou pyšnit jen jedním - svou nepředstavitelnou skromností a prostotou. Viděl jsem jedno z takovýchto míst modliteb v bangorském předměstí Minfforddu. To přeskromné cosi nebylo nic než dřevěná stavba, jako jsou některé nouzové české školičky, mělo to pět či šest jednoduchých oken na každé straně, jimiž bylo vidět zčernalé dubové lavice a vpředu nepokrytý stůl na nízkém pódiu a vedle malé staré harmonium. Nic jiného se tam nedalo spatřit. Jen na lavičku před domem svítilo sluníčko stejně vydatně jako na ostatní kostely a katedrálu, a na dřevěné tabuli u vchodu do tohoto ryze velšského sboru presbyteriánské církve upozornění na hodiny nedělních shromáždění:

Engluys Bres by teraidd

Y NANT

Trefn Moddion y Sul

Ysgol am 10y Bore

Pregeth am 2a byr Hwyr

V městě mají ještě jinou zvláštnost. Bangorští vědí, že něco podobného se nenajde široko daleko a jejich hrdost tím o dva, tři stupínky stoupá. Pod katedrálou se prostírá biblická zahrada, park se stromy a květinami, keři a plody, o nichž se píše ve Starém a Novém Zákoně. Pravda, trochu odvážné a trochu podivné, ale kdo viděl park v nedalekém Llandudnu, kde rostou i palmy a agáve a desítky rostlin jižního charakteru, pochopí, že pokus nebyl nebo aspoň nemusel být tak marný, jak by se mohlo zdát. Najdete tu isatis tinctoria, akácie, rumex acetosa, proslulou mannu (fraxinus ornus), egyptské cibule, pistácie a jižní duby, olivu i vinnou révu, růže a květy, které snad průměrný smrtelník nezná ani z obrázků. O tuto ojedinělou botanickou podívanou se zasloužil dobré paměti pan Tatham Whitehead, docent rostlinné patologie na zdejší universitě. Pan Whitehead tím vytvořil dílo zajímavé, poučné a užitečné. Žel, důmyslný a vzdělaný zakladatel nenašel spolehlivé následovníky. A tak biblická zahrada tohoto pro všechno krásné nadšeného člověka a vědce den po dni chátrá a nad jejími dalšími osudy se povážlivě stmívá.

Než ani tak pro křesťany všech vyznání a všech národů cesta sem nikdy nezarůstá, protože záhony biblických květů jsou jim laskavou připomínkou osobnosti nejen pana Whiteheada.

Tatínek zemřel na Štědrý den 1988. Znovunabyté svobody na přelomu let 1989 a 1990 se tedy nedožil. Nedlouho po těchto radostných událostech však vypukla občanská válka v Jugoslávii, kterou on měl nesmírně rád a kde měl s našimi krajany velice blízké kontakty. Pán Bůh ho ušetřil, že se na onu bratrovražednou hrůzu už nemusel dívat z pozemské perspektivy.

JJNe

Psáno v březnu 2013 pro Evangelický týdeník Kostnické jiskry (s Jardou)